НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

Кафедра прикладної біології, розведення та генетики тварин

ЗАТВЕРДЖЕНО

Факультет тваринництва та водних біоресурсів

“ 14 ” 05 2026 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ОРГАНІЗАЦІЯ ПЛЕМІННОЇ СПРАВИ У ТВАРИННИЦТВІ

Галузь знань	Н «Сільське, лісове, рибне господарство та ветеринарна медицина»
Спеціальність	Н2 «Тваринництво»
Освітня програма	«Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва»
Факультет	Тваринництва та водних біоресурсів
Розробник:	Бочков Василь доцент кафедри прикладної біології, розведення та генетики тварин, кандидат с.-г. наук, доцент

Київ – 2026 р.

Опис навчальної дисципліни «Організація племінної справи у тваринництві». Студенти набувають теоретичних знань і практичних навиків з організації племінної справи у тваринництві.

Здійснюється підготовка спеціалістів з племінної справи в тваринництві здібних використовувати найбільш ефективні організаційні форми впровадження в практику тваринництва нових селекційних досягнень.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент знатиме законодавчі та нормативно-правові основи племінної справи у тваринництві, теорію та прогресивні методи племінної роботи щодо удосконалення існуючих та створення нових високопродуктивних гібридів, ліній, типів та порід сільськогосподарських тварин, зможе раціонально використовувати племінні ресурси, кваліфіковано вирішувати організаційні питання племінної справи, впроваджувати у практику селекції сучасних методів оцінки племінних тварин та комп'ютерні технології.

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь		
Освітній ступінь	*Магістр*	
Спеціальність	*Н2 «Тваринництво»*	
Освітня програма	*Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва*	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	вибіркова	
Загальна кількість годин	150 год	
Кількість кредитів ECTS	5	
Кількість змістових модулів	2	
Курсовий проєкт (робота) (якщо є в робочому навчальному плані)	_____ (назва)	
Форма контролю	екзамен	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм здобуття вищої освіти		
	Форма здобуття вищої освіти	
	денна	**заочна**
Курс	2	2
Семестр	3	3
Лекційні заняття	20 *год.*	10 *год.*
Практичні, семінарські заняття		
Лабораторні заняття	20 *год.*	10 *год.*
Самостійна робота	110 *год.*	130 *год.*
Індивідуальні завдання		
Кількість тижневих годин для денної форми здобуття вищої освіти:	4 *год.*	2 *год.*

1.Мета, завдання, компетентності та програмні результати навчальної дисципліни

Мета: Здобувачі вищої освіти набувають теоретичних знань і практичних навиків з організації племінної справи у тваринництві.
Завдання: підготовити спеціалістів з племінної справи в тваринництві здібних використовувати найбільш ефективні організаційні форми впровадження в практику тваринництва нових селекційних досягнень.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен
знати: законодавчі та нормативно-правові основи племінної справи у тваринництві, теорію та прогресивні методи племінної роботи щодо удосконалення існуючих та створення нових високопродуктивних гібридів, ліній, типів та порід с.-г. тварин.
вміти: раціонально використовувати племінні ресурси, кваліфіковано вирішувати організаційні питання племінної справи, впроваджувати у практику селекції сучасних методів оцінки племінних тварин та комп'ютерні технології.

Перелік навчальних дисциплін, які передують вивченню (за їх наявності).
Вивченню дисципліни передує засвоєння компетентностей, набутих під час опанування обов'язкових освітніх компоненотів ОПП першого року навчання, зокрема ОК: 6, 18, 10.

Набуття компетентностей
інтегральна компетентність (ІК):
Здатність розв'язувати складні задачі дослідницького та /або інноваційного характеру у сфері технології виробництва і переробки продукції тваринництва.
загальні компетентності (ЗК):
ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
ЗК 4. Здатність до пошуку, обробки та аналізу інформації, отриманої з різних джерел.
Спеціальна (Фахова) компетентність (СК):
СК 10.Здатність зрозуміло і недвозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються.
Програмні результати навчання (ПРН):
ПРН 1. Поєднувати абстрактне мислення з аналізом та синтезом технологічних процесів.
ПРН 3. Здійснювати дослідження та/або провадити інноваційну діяльність з метою отримання нових знань та створення нових технологій та продуктів в сфері тваринництва та в ширших мультидисциплінарних контекстах
ПРН 5. Відшуковувати необхідні дані в науковій літературі, базах даних та інших джерелах, аналізувати та оцінювати ці дані.

ПРН 10. Нести відповідальність за розвиток професійних знань і практик, оцінювання стратегічного розвитку команди, формування ефективної кадрової політик

2. Програма та структура навчальної дисципліни для повного терміну денної (заочної) форми здобуття вищої освіти

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	денна форма							Заочна форма					
	тижні	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
			л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1		2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. Вступ. Закони України “Про племінну справу у тваринництві” та Закон України “Про ліцензування певних видів господарської діяльності”													
1.Предмет і завдання курсу «Організація племінної справи у тваринництві». Закон України «Про племінну справу у тваринництві»	1	2	2					1	1				
Основні положення Закону України «Про племінну справу у тваринництві»	1	2			2			1			1		
Закон України «Про племінну справу у тваринництві»	1	14					14	17					17
2. Закон України «Про племінну справу у тваринництві»	2	2	2					1	1				
Основні положення Закону України «Про ліцензування певних видів господарської діяльності»	2	2			2			1			1		
Закон України «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо встановлення відповідальності за порушення законодавства про племінну справу у тваринництві»	2	14					14	18					18
3.Закон України «Про ліцензування певних видів господарської діяльності».	3	2	2					1	1				
Вивчення Ліцензійних умов	3	2			2			1			1		

провадження господарської діяльності в племінній справі													
Закон України «Про ліцензування певних видів господарської діяльності»	3	14					14	15					15
4.Присвоєння відповідних статусів субєктам племінної справи у тваринництві	4	2	2					1	1				
Вивчення Положення про присвоєння відповідних статусів суб'єктам племінної справи у тваринництві	4	15			2		13	16			1		15
5.Добір і племінний підбір у тваринництві. Бонітування тварин	5	2	2					1	1				
Пріоритетні напрями селекційно-племінної роботи у різних галузях тваринництва, що передбачені Законом України «Про Загальнодержавну програму селекції…»	5	2			2			1			1		
Разом за змістовим модулем 1		75	10		10		55	75	5		5		65
Змістовий модуль 2. Державна атестація у племінному тваринництві. Державна реєстрація племінних стад та племінних тварин.													
6.Згальнодержавні програми селекції у тваринництві»	6	2	2					1	1				
Вивчення Положення про умови проведення конкурсу виконавців Загальнодержавної програми селекції	6	13					13						18
Вивчення Положення про відповідність суб'єктів племінної справи статусів племінного заводу, племінного	6	2			2			1			1		

репродуктора та племінного птахо репродуктора													
7. Технологічні вимоги ведення племінної роботи у бджільництві.	7	2	2					1	1				
Положення про відповідність суб'єктів племінної справи у тваринництві статусу селекційного центру, підприємства (об'єднання з племінної справи, заводської конюшні, контрольно-випробувальної станції, іподрому, трен депо, підприємств (лабораторій з генетичного контролю, трансплантації ембріонів, оцінки якості тваринницької продукції	7	2			2			1			1		
Вивчення Положення про атестацію працівників, які виконують спеціальні роботи, пов'язані з племінними (генетичними) ресурсами	7	14					14	14					14
8.Державна атестація у племінному тваринництві.	8	2	2					1	1				
Вивчення Положення про Державний племінний реєстр	8	2			2			1			1		
9.Великомасштабна селекція у тваринництві	9	2	2					1	1				
Атестація суб'єктів племінної справи у тваринництві	9	14					14	19					19
Вивчення Положення про племінне свідоцтво (сертифікат)	9	2			2			1			1		

10.Державна реєстрація племінних стад та племінних тварин.	10	2	2					1	1				
Вивчення змісту Державного племінного реєстру	10	14					14	14					14
Вивчення Положення про апробацію селекційних досягнень у тваринництві	10	2			2				1		1		
Разом за змістовим модулем 2		75	10		10		55	75	5		5		65
Усього годин		150	20		20		110	150	10		10		130

3.Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Предмет і завдання курсу «Організація племінної справи у тваринництві». Закон України «Про племінну справу у тваринництві»	2
2	Закон України «Про племінну справу у тваринництві»	2
3	Закон України «Про ліцензування певних видів господарської діяльності».	2
4	Предмет і завдання курсу «Організація племінної справи у тваринництві». Закон України «Про племінну справу у тваринництві»	2
5	Добір і племінний підбір у тваринництві. Бонітування тварин	2
6	Згальнодержавні програми селекції у тваринництві»	2
7	Технологічні вимоги ведення племінної роботи у бджільництві	2
8	Державна атестація у племінному тваринництві	2
9	Великомасштабна селекція у тваринництві	2
10	Державна реєстрація племінних стад та племінних тварин	2

3. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Основні положення Закону України «Про племінну справу у тваринництві»	2
2	Основні положення Закону України «Про ліцензування певних видів господарської діяльності»	2
3	Вивчення Ліцензійних умов провадження господарської діяльності в племінній справі	2
4	Пріоритетні напрями селекційно-племінної роботи у різних галузях тваринництва, що передбачені Законом	2
5	Вивчення Положення про присвоєння відповідних статусів	2

	суб'єктам племінної справи у тваринництві	
6	Вивчення Положення про відповідність суб'єктів племінної справи статусів племінного заводу, племінного репродуктора та племінного птахо репродуктора	2
7	Положення про відповідність суб'єктів племінної справи у тваринництві статусу селекційного центру, підприємства (об'єднання з племінної справи, заводської конюшні, контрольно-випробувальної станції, іподрому, трен депо, підприємств (лабораторій з генетичного контролю, трансплантації ембріонів, оцінки якості тваринницької продукції	2
8	Вивчення Положення про Державний племінний реєстр	2
9	Вивчення Положення про племінне свідоцтво (сертифікат)	2
10	Вивчення Положення про апробацію селекційних досягнень у тваринництві	2
	Разом	20

4. Теми самостійних робіт

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Вивчення Закону України «Про племінну справу у тваринництві»	14
2	Розгляд та вивчення Закону України «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо встановлення відповідальності за порушення законодавства про племінну справу у тваринництві»	14
3	Опрацювання Закону України «Про ліцензування певних видів господарської діяльності»	14
4	Вивчення Положення про присвоєння відповідних статусів суб'єктам племінної справи у тваринництві	12
5	Вивчення Положення про умови проведення конкурсу виконавців Загальнодержавної програми селекції	14
6	Вивчення Положення про атестацію працівників, які виконують спеціальні роботи, пов'язані з племінними (генетичними) ресурсами	14
7	Атестація суб'єктів племінної справи у тваринництві	14
8	Вивчення змісту Державного племінного реєстру	14
	Разом	110

6. Методи та засоби діагностики результатів навчання:

(вибрати необхідне чи доповнити)

- усне або письмове опитування;
- тестування;
- захист лабораторних робіт;
- пірінгове оцінювання;
- захист розрахункових.

7. **Методи навчання** ***(вибрати необхідне чи доповнити):***

- проблемне навчання;
- практико-орієнтоване навчання;
- кейс-метод;
- проєктне навчання;
- перевернутий клас;
- навчання через дослідження;
- навчальні дискусії та дебати;
- командна робота.

8. Оцінювання результатів навчання.

Оцінювання знань здобувача вищої освіти відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національну оцінку згідно чинного «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України»

8.1. Розподіл балів за видами навчальної діяльності

Вид навчальної діяльності	**Результати навчання**	**Оцінювання**
Модуль 1. Походження тварин. Порода. Індивідуальний розвиток. Родоводи. Екстер"єр. Конституція. Інтер'єр.		
Лекційне заняття 1. Предмет і завдання курсу «Організація племінної справи у тваринництві». Закон України «Про племінну справу у тваринництві»	ПРН – 1, 3, 5, 10. Здобувач вищої освіти повинен володіти знаннями навчальної дисципліни, застосувати Закон України «Про племінну справу у тваринництві» та знати основні положення Закону України «Про племінну справу у тваринництві», основні положення Закону України «Про ліцензування певних видів господарської діяльності», знати ліцензійні умови провадження господарської діяльності в племінній справі; знати пріоритетні напрями селекційно-племінної роботи у різних галузях тваринництва, що передбачені Законом; ефективно проводити добір і племінний підбір у тваринництві, бонітування тварин; знати та використовувати Положення про присвоєння відповідних статусів суб'єктам племінної справи у тваринництві.	
Лабораторна робота 1. Основні положення Закону України «Про племінну справу у тваринництві»		**12**
Лекційне заняття 2. Закон України «Про племінну справу у тваринництві»		
Лабораторна робота 2. Основні положення Закону України «Про ліцензування певних видів господарської діяльності»		**12**
Лекційне заняття 3. Закон України «Про ліцензування певних видів господарської діяльності».		
Лабораторна робота 3. Вивчення Ліцензійних умов провадження господарської діяльності в племінній справі		**12**
Лекційне заняття 4. Предмет і завдання курсу «Організація племінної справи у тваринництві». Закон України «Про племінну справу у тваринництві»		
Лабораторна робота 4. Пріоритетні напрями селекційно-племінної роботи у різних галузях тваринництва, що передбачені Законом		**12**

Лекційне заняття 5. Добір і племінний підбір у тваринництві. Бонітування тварин		
Лабораторна робота 5. Вивчення Положення про присвоєння відповідних статусів суб'єктам племінної справи у тваринництві		**12**
Самостійна робота 1. Вивчення та аналіз Закону України "Про племінну справу у тваринництві", Закону України "Про ліцензування певних видів господарської діяльності", Закону України «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо встановлення відповідальності за порушення законодавства про племінну справу у тваринництві» та Положення про присвоєння відповідних статусів суб'єктам племінної справи у тваринництві		**10**
Модульна контрольна робота 1.		**30**
Всього за модулем 1		**100**
Модуль 2. Продуктивність тварин. Племінна цінність. Відбір. Ефект селекції.		
Лекційне заняття 6. Згальнодержавні програми селекції у тваринництві»	ПРН – 1, 3, 5, 10. Здобувач вищої освіти повинен володіти аналізувати та розробляти загальнодержавні програми селекції у тваринництві», знати Положення про відповідність суб'єктів племінної справи статусів племінного заводу, племінного репродуктора та племінного птахо репродуктора; технологічні вимоги ведення племінної роботи у бджільництві, Положення про відповідність суб'єктів племінної справи у тваринництві статусу селекційного центру, підприємства (об'єднання з племінної справи, заводської конюшні, контрольно-випробувальної станції, іподрому, трен депо, підприємств (лабораторій з генетичного контролю, трансплантації ембріонів, оцінки якості тваринницької продукції; знати принципи та проводити Державну атестацію у племінному тваринництві; вміти користуватись Положенням про Державний племінний реєстр, знати підходи Великомасштабної селекції у тваринництві; вміти здійснювати	
Лабораторна робота 6. Вивчення Положення про відповідність суб'єктів племінної справи статусів племінного заводу, племінного репродуктора та племінного птахо репродуктора		**12**
Лекційне заняття 7. Технологічні вимоги ведення племінної роботи у бджільництві		
Лабораторна робота 7. Положення про відповідність суб'єктів племінної справи у тваринництві статусу селекційного центру, підприємства (об'єднання з племінної справи, заводської конюшні, контрольно-випробувальної станції, іподрому, трен депо, підприємств (лабораторій з генетичного контролю, трансплантації ембріонів, оцінки якості тваринницької продукції		**12**
Лекційне заняття 8. Державна атестація у племінному тваринництві		
Лабораторна робота 8. Вивчення Положення про Державний племінний реєстр		**12**
Лекційне заняття 9. Великомасштабна селекція у тваринництві		

Лабораторна робота 9. Вивчення Положення про племінне свідоцтво (сертифікат)	Державну реєстрацію племінних стад та племінних тварин; знати Положення про апробацію селекційних досягнень у тваринництві.	**12**
Лекційне заняття 10. Державна реєстрація племінних стад та племінних тварин		
Лабораторна робота 10. Вивчення Положення про апробацію селекційних досягнень у тваринництві		**12**
Самостійна робота 2. Атестація суб'єктів племінної справи у тваринництві. Вивчення змісту Державного племінного реєстру. Вивчення Положення про атестацію працівників, які виконують спеціальні роботи, пов'язані з племінними (генетичними) ресурсами		**10**
Модульна контрольна робота 2.		**30**
Всього за модулем 2		**100**
Навчальна робота	**(М1 + М2)/2*0,7 ≤ 70**	
Екзамен	**30**	
Всього за курс	**(Навчальна робота + екзамен) ≤ 100**	
Курсовий робота		**100**

8.2. Шкала оцінювання знань здобувача вищої освіти

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка за національною системою (екзамени/заліки)
90-100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

8.3. Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів та перескладання	Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу лектора за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
Політика щодо академічної доброчесності	Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Курсові роботи, реферати повинні мати коректні текстові посилання на використану літературу
Політика щодо відвідування	Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (в он-лайн формі за погодженням із деканом факультету)

9. Навчально-методичне забезпечення:

- електронний навчальний курс навчальної дисципліни (на навчальному порталі НУБіП України eLearn - https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=1980) *ОБОВ'ЯЗКОВО*;
- конспекти лекцій та їх презентації (в електронному вигляді);
- підручники, навчальні посібники, практикуми;
- методичні матеріали щодо вивчення навчальної дисципліни для здобувачів вищої освіти денної та заочної форм здобуття вищої освіти;
- програма навчальної (виробничої) практики навчальної дисципліни (якщо вона передбачена навчальним планом).

10. Рекомендовані джерела інформації

Законодавчі та нормативно-правові акти

1. Про племінну справу у тваринництві : Закон України від 15 груд. 1993 р. № 3691-XII. URL: https://ips.ligazakon.net/document/T369100 (дата звернення: 17.06.2026).
2. Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо встановлення відповідальності за порушення законодавства про племінну справу у тваринництві : Закон України від 05 квіт. 2001 р. № 2359-III. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2359-14 (дата звернення: 17.06.2026).
3. Про ліцензування певних видів господарської діяльності : Закон України від 01 черв. 2000 р. № 1775-III (втратив чинність). URL: rada.gov.ua (дата звернення: 17.06.2026).
4. Про Загальнодержавну програму селекції у тваринництві на період до 2010 року : Закон України від 19 лют. 2004 р. № 1517-IV. URL: rada.gov.ua (дата звернення: 17.06.2026).
5. Положення про умови проведення конкурсу з визначення виконавців державної програми селекції у тваринництві... : Наказ Мінагрополітики України, УААН від 05 берез. 2002 р. № 63/12. URL: rada.gov.ua (дата звернення: 17.06.2026).
6. Положення про присвоєння відповідних статусів суб'єктам племінної справи у тваринництві : Наказ Мінагрополітики України від 17 лип. 2001 р. № 215. URL: rada.gov.ua (дата звернення: 17.06.2026).
7. Положення про відповідність суб'єктів племінної справи... статусу племінного заводу... : Наказ Мінагрополітики України від 17 лип. 2001 р. № 215. URL: rada.gov.ua (дата звернення: 17.06.2026).
8. Положення про відповідність суб'єктів племінної справи... статусу селекційного центру... : Наказ Мінагрополітики України від 17 лип. 2001 р. № 215. URL: rada.gov.ua (дата звернення: 17.06.2026).
9. Положення про порядок проведення атестації працівників... : Наказ Мінагрополітики України від 17 лип. 2001 р. № 215. URL: rada.gov.ua (дата звернення: 17.06.2026).
10. Положення про Державний племінний реєстр : Наказ Мінагрополітики України від 17 лип. 2001 р. № 215. URL: rada.gov.ua (дата звернення: 17.06.2026).

11. Положення про апробацію селекційних досягнень у тваринництві : Наказ Мінагрополітики України від 17 лип. 2001 р. № 215. URL: rada.gov.ua (дата звернення: 17.06.2026).
12. Положення про племінне свідоцтво (сертифікат) : Наказ Мінагрополітики України від 17 лип. 2001 р. № 215. URL: rada.gov.ua (дата звернення: 17.06.2026).
13. Положення про породовипробування у тваринництві : Наказ Мінагрополітики України від 17 лип. 2001 р. № 215. URL: rada.gov.ua (дата звернення: 17.06.2026).
14. Програма збереження та раціонального використання генетичних ресурсів сільськогосподарських тварин в Україні... : НААН України, Ін-т розведення і генетики тварин. Київ, 2011. 30 с.
15. Положення про Єдиний державний реєстр тварин : Наказ Мінагрополітики України від 25 верес. 2012 р. № 578 [в редакції Наказу від 11 груд. 2017 р. № 655]. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0240-25#Text (дата звернення: 17.06.2026).
16. Положення про ідентифікацію та реєстрацію свиней : Наказ Мінагрополітики України від 31 груд. 2004 р. № 497. URL: https://faolex.fao.org/docs/pdf/ukr101666.pdf (дата звернення: 17.06.2026).
17. Положення про ідентифікацію та реєстрацію овець і кіз : Наказ Мінагрополітики України від 16 січ. 2018 р. № 20. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0155-18#Text (дата звернення: 17.06.2026).
18. Положення про ідентифікацію та реєстрацію коней : Наказ Мінагрополітики України від 31 груд. 2004 р. № 496 [зі змінами, внесеними Наказом від 11 берез. 2025 р. № 1434]. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0486-25#Text (дата звернення: 17.06.2026).
19. Положення про ідентифікацію та реєстрацію великої рогатої худоби : Наказ Мінагрополітики України від 04 груд. 2017 р. № 642. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0166-18#Text (дата звернення: 17.06.2026).
20. Положення про Державний реєстр суб’єктів племінної справи у тваринництві : Наказ Мінагрополітики України від 10 серп. 2023 р. № 1530. URL: https://data.gov.ua/dataset/b3c7dd2a-f0a3-4750-89cb-90f760ba3e51 (дата звернення: 17.06.2026).
21. Положення про Державний реєстр селекційних досягнень у тваринництві : Наказ Мінагрополітики України від 06 черв. 2024 р. № 1759. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0936-24#Text (дата звернення: 17.06.2026).
22. Інструкція з ведення племінного обліку в молочному і молочно-м’ясному скотарстві : Наказ Мінагрополітики від 30 груд. 2003 р. № 474. Київ, 2004. 75 с.
23. Інструкція з ведення племінного обліку в м’ясному скотарстві : Наказ Мінагрополітики від 30 груд. 2003 р. № 474. Київ, 2003. 61 с.
24. Інструкція з ведення племінного обліку у свинарстві : Наказ Мінагрополітики від 17 груд. 2002 р. № 396. Київ, 2003. 64 с.

25. Інструкція з ведення племінного обліку у вівчарстві та козівництві : Наказ Мінагрополітики від 17 груд. 2002 р. № 396. Київ, 2003. 154 с.

Навчальні посібники та каталоги

26. Організація племінної справи у тваринництві : навч. посіб. / В. С. Топіха та ін. Херсон : Видавець Грінь Д. С., 2012. 262 с.
27. Каталог бугаїв молочних і молочно-м'ясних порід для відтворення маточного поголів'я в 2023 році / Ю. В. Вдовиченко та ін. ; за ред. Ю. П. Полупана, С. В. Прийми. Київ, 2023. 329 с.
28. Каталог бугаїв м'ясних порід і типів для відтворення маточного поголів'я в 2023 році / Ю. В. Вдовиченко та ін. ; за ред. С. В. Прийми. Київ, 2023. 28 с.
29. Генетичні ресурси у тваринництві / С. Ю. Рубан та ін. Київ : ТОВ «ЦП «КОМПРИНТ», 2022. 611 с. URL: https://drive.google.com/drive/folders/1gvGa-fA6b6-Adr9wNq4C8ydqj8_Qijx3 (дата звернення: 17.06.2026).
30. Молочне скотарство (особливості ведення в сучасних умовах) / А. Я. Ровчак та ін. Київ : ТОВ «ЦП «КОМПРИНТ», 2022. 366 с.
31. Державний реєстр суб'єктів племінної справи у тваринництві : за станом на 2023/2024 рр. / Портал відкритих даних. URL: https://data.gov.ua/dataset/b3c7dd2a-f0a3-4750-89cb-90f760ba3e51 (дата звернення: 17.06.2026)